

VISOKA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA ZA OBRAZOVANJE VASPITAČA U KIKINDI

Dana: 22. 04. 2020.

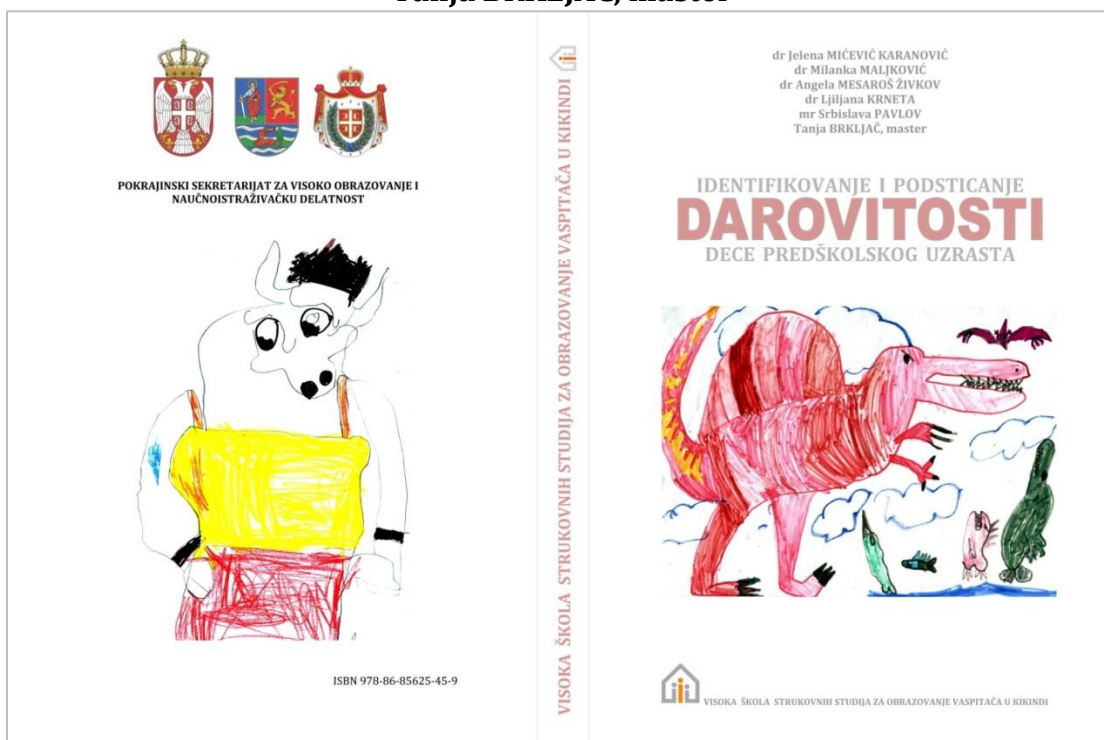
Saopštenje za sajt škole, medije i društvene mreže u vezi objavljivanja monografije čije je štampanje sufinansirao Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost, AP Vojvodine u Novom Sadu

Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost, AP Vojvodine u Novom Sadu, ugovorom pod brojem: 142-451-879/2020-03, na osnovu Konkursa za sufinansiranje obrazovnih programa/projekata ustanova visokog obrazovanja čiji je osnivač Autonomna pokrajina Vojvodina za 2020. godinu odobrio je i sufinansirao štampanje knjige:

**IDENTIFIKOVANJE I PODSTICANJE DAROVITOSTI
DECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA**

Autorke knjige su:

**dr Jelena MIĆEVIĆ KARANOVIĆ
dr Milanka MALJKOVIĆ
dr Angela MESAROŠ ŽIVKOV
dr Ljiljana KRNETA
mr Srbislava PAVLOV
Tanja BRKLJAČ, master**

Slika 1: „Ptica i drvo“, devojčica, 6,5 godina, flomaster

Monografija je nastala kao rezultat realizacije istraživanja pod nazivom „*Identifikovanje i podsticanje darovitosti dece predškolskog uzrasta*“ čiji je nosilac Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača u Kikindi.

Članice istraživačkog tima su: dr Jelena Mićević Karanović, doktor psiholoških nauka i profesor psihološke grupe predmeta i autorka projekta; dr Milanka Maljković, doktor pedagoških nauka i profesor u oblasti metodike razvoja govora; dr Angela Mesaroš Živkov, doktor metodike nastave i profesor strukovnih studija u oblasti pedagoške i andragoške nauke; dr Ljiljana Krneta, doktor tehničkih nauka i profesor u oblasti računarskih nauka; mr Srbislava Pavlov, magistar u oblasti pedagoških nauka i predavač za pedagošku grupu predmeta i Tanja Brkljač, diplomirani filolog Engleskog jezika i književnosti - master i nastavnik stranog jezika, sve zaposlene u Visokoj školi strukovnih studija za obrazovanje vaspitača u Kikindi.

Monografija se intenzivno bavi problemom istaknutim u naslovu i sa teorijske i empirijske strane obrađuje značajnu i aktuelnu temu, a to je identifikovanje i podsticanje darovitosti kod dece predškolskog uzrasta.

Monografija sadrži jasno podeljene oblasti: uvodni deo, 6 tema koje obrađuje 6 autorki i priloge.

• Slika 2: „Mrtva priroda“, devojčica, 6 godina, tempera

Pre svega, u uvodnom delu se ističe struktura istraživanja, metodologija (problem i predmet istraživanja, ciljevi, uzorak, istraživačka procedura), kratak prikaz dobijenih rezultata, kao i njihova primena.

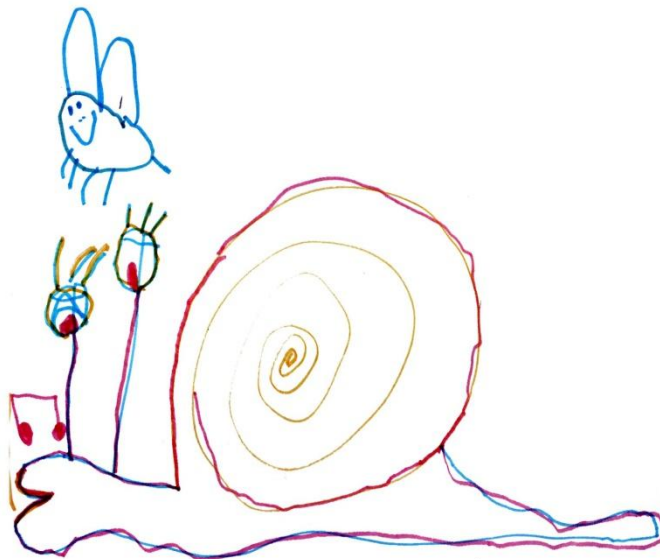
Nakon uvodnog dela, jasno se ističe 6 naslova autorki ove knjige, a sve teme su uniformno obrađene: Apstrakt, Ključne reči, Uvod, Teorijska razmatranja, Metod (Uzorak, Instrument, Tok istraživanja i Statistička obrada podataka), Rezultati istraživanja, Zaključak (Praktična implementacija rezultata), s tim da su Naslov, Apstrakt i Ključne reči date i na engleskom jeziku.

Šest naslova koji čine centralni deo knjige su:

- *Procena darovitosti dece predškolskog uzrasta od strane njihovih roditelja* (dr Jelena Mićević Karanović, prof.);
- *Stavovi roditelja dece predškolskog uzrasta prema darovitosti* (dr Milanka Maljković, prof.);
- *Procena darovitosti dece predškolskog uzrasta od strane njihovih vaspitača* (dr Angela Mesaroš Živkov, prof.);
- *Procena ključnih veština i karakteristika svojstvenih deci predškolskog uzrasta od strane njihovih vaspitača* (dr Ljiljana Krneta, prof.);
- *Kompetencije vaspitača za rad sa darovitim decom* (mr Srbislava Pavlov, predavač);
- *Stavovi vaspitača o darovitosti dece predškolskog uzrasta* (MA Tanja Brkljač, nastavnik stranog jezika).

Posebno važan aspekt knjige smatramo da je deo koji se odnosi na implementaciju dobijenih rezultata u vidu:

- nastavnih sadržaja iz psihološke i pedagoške grupe predmeta u VŠSSOV u Kikindi;
- objavljene monografije sa ciljem informisanja javnosti, uz podizanje vaspitno-obrazovnih kompetencija i profesionalnih veština vaspitača;
- davanja preporuka za unapređenje sistema identifikacije darovite dece kroz obogaćivanje kurikuluma (dodatno angažovanje, akceleracija kao skup mera i postupaka kojima se darovitima omogućava brže savladavanje programa i slično);
- davanja preporuke da se u Srbiji pokrene akcioni plan – strategija koja bi se bavila razvojem metodologije identifikovanja i podsticanja darovitih, razvijanjem sposobnosti i veština dece kao dragocenog nacionalnog resursa.

• Slika 3: „Veseli drugari“, dečak, 5,5 godina, flomaster

Problem i predmet istraživanja

Istraživanje se bavi ispitivanjem kako roditelji i vaspitači identifikuju darovitu decu predškolskog uzrasta i kako podstiču nominovane imajući u vidu da je zadatak svakog društva da svoje potencijale stavi u funkciju najboljih interesa darovitih.

Identifikacija darovite dece početni je korak sistematskog podsticanja jer daroviti ne čine homogenu grupu nego ispoljavaju širok raspon individualnih specifičnosti. Istraživanje se bavi i ispitivanjem predrasuda, uvreženih mišljenja i zabluda o ovoj temi uz ispitivanje procene vaspitača o sopstvenoj kompetentnosti u radu sa nadarenima kao i njihovih konkretnih preporuka za rad sa darovitima kao decom sa posebnim potrebama.

Roditelji i vaspitači su se izjasnili o stepenu slaganja sa tvrdnjama o darovitosti kao i o identifikovanju i podsticanju darovitosti dece predškolskog uzrasta.

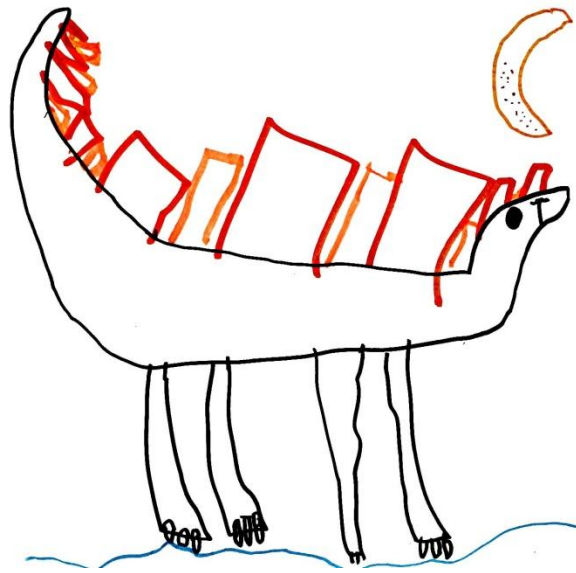
Slika 4: „Moja mama“, devojčica, 7 godina, olovke u boji

Istraživanje je obuhvatilo ispitivanje procene vaspitača i roditelja kada je u pitanju sledećih 10 ključnih veština predškolske dece:

- pažnja;
- veštine početnog čitanja;
- veštine početnog pisanja;
- rane matematičke veštine;
- veštine slušanja;
- veštine rešavanja problema;
- komunikacijske veštine;
- kreativnost;
- društvene i
- fine motorne veštine.

Vaspitači su procenili koliko deca manifestuju karakteristike svojstvene darovitima – njihovu muzikalnost, likovnost, uz primenu ček-lista i skala kojima se mere karakteristike darovite dece:

- opšta obeležja darovitosti;
- kreativnost;
- motivacija;
- liderstvo;
- dramska obeležja;
- obeležja komunikativnosti (preciznost i izražajnost);
- obeležja detetove sposobnosti planiranja;
- formiranje početnih matematičkih pojmova;
- obeležja razvoja govora;
- fizička i motorna darovitost i dr.

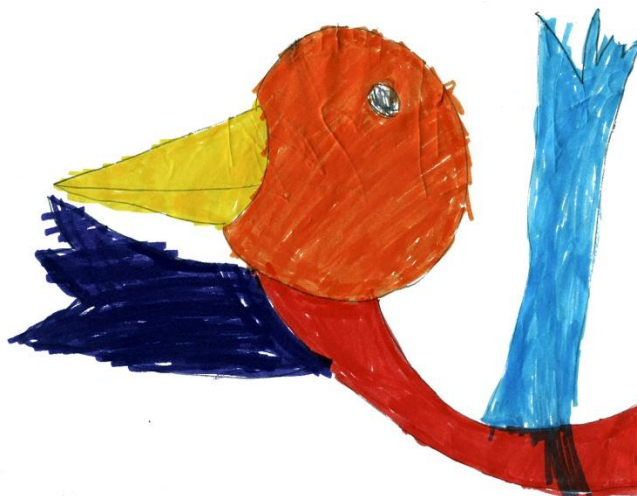
Slika 5: „Dinosaurius i mesec“, dečak, 5,5 godina, flomaster

Roditelji su procenjivali svoje predškolsko dete u navednim manifestacijama, uz procenu:

- koliko se dete brzo priseća informacija;
- koliko pokazuje radoznalnost i znanje u odnosu na drugu decu;
- koliko je saosećajno;
- koliko gaji dublja osećanja;
- koliko koristi napredan rečnik;
- da li čita, piše, koristi brojeve;
- kako je tekao rani psiho-motorni razvoj;
- kako rešava zadatke;
- koje metode koristi u učenju i sl.

Ispitivana je i procena sopstvene kompetentnosti vaspitača (u oblastima lingvističko-jezičke, logičko-matematičke, likovne, telesno-kinestetičke, muzičke, prostorne, prirodnjačke, intra i interpersonalne) i tražene su njihove konkretne preporuke za unapređenje kompetencija kada je u pitanju identifikovanje i podsticanje darovitosti predškolskog deteta.

Ukupan uzorak od 270 ispitanika činili su roditelji i vaspitači dece predškolskog uzrasta iz Predškolske ustanove „Dragoljub Udicki“ iz Kikinde i Predškolske ustanove „Pava Sudarski“ iz Novog Bečeja. Uzorak roditelja i vaspitača je nameran i prigodan, što odgovara eksplorativnoj prirodi ovog istraživanja.

Slika 6: „Ptica letilica“, devojčica, 6 godina, flomaster

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Generalni zaključak nakon analize i interpretacije dobijenih rezultata istraživanja je:

- Dobijeni rezultati pokazuju da se procena darovitosti dece od strane njihovih roditelja kreće oko prosečnih vrednosti, što je bilo očekivano imajući u vidu teorijska razmatranja distribucije darovitosti u opštoj populaciji, odnosno da su sposobnosti u populaciji raspoređene po *zvonastoj krivoj* (normalna distribucija, Gausova kriva, matematička kriva), što znači da većina pojedinaca ima određenu sposobnost razvijenu na nekom prosečnom nivou, dok se broj pojedinaca prema višem i nižem stepenu razvijenosti te sposobnosti simetrično smanjuje. Na osnovu navedenog može se zaključiti da su roditelji u našem istraživanju objektivno procenili svoju decu. Dobijene rezultate u našem istraživanju interpretiramo tako što uzimamo u obzir i to da darovitost čini interakcija osnovnih skupova osobina – natprosečnih opštih ili specifičnih sposobnosti, osobina ličnosti i visokog stepena kreativnosti, te i da će postignuće i kasnije analiza učinka biti važne karakteristike u daljoj proceni darovitosti. S obzirom na to da je utvrđivanje darovitosti složen proces koji započinje uočavanjem, odnosno prepoznavanjem znakova u ponašanju, ipak se tek kasnije analizom učinka (rezultata) i postignuća deteta može objektivnije i pouzdanije proceniti te tako doći do

pouzdanijih zaključaka (dr Jelena Mićević Karanović, prof.);

Slika 7: „Minotaur“, dečak 5,5 godina, flomaster

- Analizirajući stavove roditelja prema darovitosti i podsticanju darovitosti može se zaključiti da oni imaju generalno pozitivan stav prema darovitosti i podsticanju darovitosti, a uvidom u strukturu odgovora roditelja može se zaključiti da su oni u velikom procentu očekivani i u skladu sa teorijskim uporištem. Neočekivani podatak se odnosi na iskaz roditelja u kojem negiraju konstataciju da darovita deca spadaju u grupu dece sa posebnim potrebama, što ukazuje na nužnost njihove edukacije i razvoja, a što su u svojim odgovorima i iskazali kao svoj suštinski nedostatak (dr Milanka Maljković, prof.);
- Dobijeni rezultati istraživanja koji se odnose na procenu darovitosti dece predškolskog uzrasta od strane njihovih vaspitača kod većine ajtema nalaze se, prema proceni njihovih vaspitača, u višim granicama i pokazuju da su deca sposobna i ispoljavaju darovitost često ili povremeno u muzičkoj, likovnoj, dramskoj, motivacijskoj, komunikacijskoj, estetskoj i fizičkoj sferi razvoja ličnosti. Jedino se darovitost retko ispoljava u oblasti razvijanja početnih matematičkih pojmova koje zahteva logičko i apstraktno mišljenje. Po analiziranim podacima može se zaključiti da su vaspitači realno procenili decu i da se najviše prati razvoj, rad i angažovanje dece u likovnim, muzičkim i dramskim sadržajima. U prostoru fizičkih aktivnosti, prema mišljenju vaspitača više od polovine dece ispoljava darovitost, što se može tumačiti nedovoljnim

poznavanjem motoričkog razvoja dece kao i angažovanjem stručnih saradnika koji realizuju fizičke aktivnosti (dr Angela Mesaroš Živkov, prof.);

Slika 8: „Ovo sam ja“, devojčica, 4,5 godina, flomaster

- Prema rezultatima istraživanja možemo zaključiti da su vaspitači procenili da su ključne veštine na stepenu prosečnih, ali imamo i procene iznad proseka i visoko iznad proseka što nam ukazuje na potrebu da kroz formalno obrazovanje vaspitača, njihovo stručno usavršavanje i različite oblike edukacije unapredimo znanja i definišemo alate za preciznije opažanje i procenjivanje darovitosti. Razvijanje ključnih veština dece predškolskog uzrasta može biti podsticano virtuelnim didaktičkim materijalom i bogatim izborom edukativnih sadržaja na internetu. Saradnja s porodicom bitna je karika u svim aspektima vaspitno-obrazovnog rada kao i širom društvenom zajednicom na temu darovitosti (dr Ljiljana Krneta, prof.).
- Ispitujući kompetencije vaspitača za rad sa darovitom decom, generalno se može zaključiti da vaspitači sebe procenjuju kao osobe koje mogu da prepoznaju darovitost dece u različitim domenima što predstavlja ohrabrujuću činjenicu; ispitanici smatraju da su delimično osposobljeni da sami kreiraju i primene tehnike i instrumente za posmatranje i praćenje darovitih, kreiraju sredinu za učenje i razvoj darovitog deteta u vrtiću, kao i da primene adekvatne metode i oblike rada sa darovitom decom. Kada je reč o kreiranju aktivnosti koje su prilagođene potrebama darovitog deteta, ispitanici smatraju da su delimično osposobljeni; nemaju poverenja u sebe za izradu pedagoškog profila, IOP-a i intergrisanje plana rada za darovito dete u plan grupe; najveći broj vaspitača procenjuje da uspešno prepoznaje likovnu i muzičku, zatim telesno-

kinestetičku i lingvističko-jezičku darovitost. Više od polovine ispitanika smatra da uspešno procenjuje logičko-matematičku darovitost; oko polovine uspešno procenjuje prostornu i prirodnjačku, a najmanje ispitanika uspešno procenjuje intrapersonalnu i interpersonalnu darovitost. Vaspitači smatraju da je nastavni plan po kojem su završili vaspitačku školu delimično primeren za rad sa darovitim decom, a preporuke za unapređivanje kompetencija odnose se prvenstveno na bližu saradnju sa stručnim saradnicima, praćenje stručne literature i angažovanje stručnjaka iz oblasti darovitosti. Vaspitači su pristustvovali stručnom usavršavanju na temu darovitosti i to najčešće u organizaciji predškolske ustanove (mr Srbislava Pavlov, predavač).

• Slika 9: „Troglava aždaja“, dečak, 6 godina, voštani pastel

- Ispitujući stavove vaspitača prema darovitosti i podsticanju darovitosti, dobijeni rezultati su pokazali da vaspitači generalno imaju pozitivne stavove prema darovitosti kao i prema podsticanju darovitosti, što su i bili očekivani rezultati s obzirom na to da ljudi imaju sklonost da daju socijalno poželjne i društveno prihvatljive odgovore, ali očekivani rezultati su bili i da će imati više znanja i veština s obzirom na to da su obrazovani i obučeni za rad sa decom, te i da će biti više lišeni predrasuda i stereotipnog pogleda na darovitost (Tanja Brkljač, master).

MOGUĆNOST PRIMENE REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Rezultati će biti implementirani u vidu:

- nastavnih sadržaja iz psihološke i pedagoške grupe predmeta u Visokoj školi strukovnih studija za obrazovanje vaspitača u Kikindi uz inoviranje studijskih programa koji bi se više bavili temom identifikovanja i podsticanja darovitosti na osnovnim i master strukovnim studijama, kako bi studenti – budući strukovni vaspitači i strukovni master vaspitači stekli adekvatne kompetencije za rad sa darovitimima, ali i znanja koja će ih lišiti identifikovanih predrasuda zasnovanih na neznanju i nedovoljnoj informisanosti;
- objavljene monografije sa ciljem informisanja javnosti, uz podizanje vaspitno-obrazovnih kompetencija i profesionalnih veština vaspitača;
- davanja preporuka kako unaprediti sistem identifikacije darovite dece kroz obogaćivanje kurikuluma (dodatno angažovanje, akceleracija kao skup mera i postupaka kojima se darovitimima omogućava brže savladavanje programa i slično), uz

davanje pregleda različitih sistema obrazovanja u pojedinim državama u svetu (Holandija, Finska, Mađarska, Italija, Litvanija, Poljska, Rumunija, Kina, Novi Zeland, Japan), s osvrtnom na status darovitih (prepoznavanje i specijalno obrazovanje darovitih na predškolskom nivou) i mogućnosti koje sistemi obrazovanja i zakonska regulativa nude darovitima u tim zemljama;

- preporuke da se u Srbiji pokrene akcioni plan – strategija koja bi se bavila razvojem metodologije identifikovanja i podsticanja darovitih, razvijanjem sposobnosti i veština dece kao dragocenog nacionalnog resursa.

Slika 10: „Strašni dinosaurus“, dečak, 4 godine, flomaster

Crteže darovite dece ustupila nam je i dala saglasnost za objavljivanje dr Sanja Filipović, profesorica za Metodiku likovnog vaspitanja i obrazovanja na Odseku za teoriju umetnosti

Fakulteta likovnih umetnosti, Univerziteta u Beogradu kojoj dugujemo posebnu zahvalnost.

Slika 11: „Pčelica“, dečak, 5,5 godina, flomaster

Spisak svih dečjih radova:

Slika 1: „Ptica i drvo“, devojčica, 6,5 godina, flomaster

Slika 2: „Mrtva priroda“, devojčica, 6 godina, tempera

Slika 3: „Veseli drugari“, dečak, 5,5 godina, flomaster

Slika 4: „Moja mama“, devojčica, 7 godina, olovke u boji

Slika 5: „Dinosaur i mesec“, dečak, 5,5 godina, flomaster

Slika 6: „Ptica letilica“, devojčica, 6 godina, flomaster

Slika 7: „Minotaur“, dečak 5,5 godina, flomaster (crtež na koricama)

Slika 8: „Ovo sam ja“, devojčica, 4,5 godina, flomaster

Slika 9: „Troglava aždaja“, dečak, 6 godina, voštani pastel

Slika 10: „Strašni dinosaur“, dečak, 4 godine, flomaster (crtež na koricama)

Slika 11: „Pčelica“, dečak, 5,5 godina, flomaster

Slika 12: „Higijena“, dečak, 6 godina, flomaster

Slika 12: „Higijena“, dečak, 6 godina, flomaster

NA KRAJU KNJIGE SU DATI SLEDEĆI PRILOZI:

Prilog 1: *Upitnik za ispitivanje stavova roditelja prema darovitosti, sa procenom darovitosti sopstvenog deteta*

Prilog 2: *Upitnik za ispitivanje stavova vaspitača prema darovitosti*

Prilog 3: *Upitnik za procenu darovitosti dece – ček-liste koje popunjavaju vaspitači*

Prilog 4: *Tekst saglasnosti ustanova*

Prilog 5: *Tekst saglasnosti roditelja*

Recenzentkinje: Prof. dr Olivera Gajić, Prof. dr Milica Andevski i dr Mirsada Džaferović, prof. su knjigu izuzetno pozitivno ocenile i dale preporuku za štampanje

Prevod i lektura knjige:

Tanja Brkljač, master

Direktorica Škole:
dr Angela Mesaroš Živkov, prof.

Autorka projekta:
dr Jelena Mićević Karanović, prof.